

Ålands fredsinstitut

The Åland Islands Peace Institute

NGO in Special Consultative Status with the Economic and Social Council of the United Nations

Nordiskt forum för säkerhetspolitik 2010

Länderna runt Östersjön talar numera samma språk, men fortfarande finns skillnader i hur man ser på säkerhetspolitik och det finns mycket kvar att göra när det gäller att öka förtroendet mellan länderna. Det var några av slutsatserna från årets upplaga av Nordiskt forum för säkerhetspolitik, som anordnades i St Petersburg, Ryssland.

Årets nordiska forum för säkerhetspolitik hade titeln Freedom, Security and Justice – Common interests in the Baltic Sea (Frihet, säkerhet och rättvisa, gemensamma intressen i östersjöområdet). Arrangörer var bland andra den finländska kommittén för europeisk säkerhet (STETE) och OSSE-nätverket av frivilliga organisationer i Sverige. På forumet talade närmare 30 representanter för olika organisationer och myndigheter inför omkring 130 åhörare. Varje talare hade 10 minuter till förfogande, och det fanns ytterst lite tid för frågor, än mindre för diskussion.

Gunnar Lassinantti, från Olof Palmes internationella center och OSSE-nätverket, som varit med på samtliga forum sedan starten i början av 90-talet, summerade konferensen med att alla deltagare nu – till skillnad från tidigare – talar samma språk. De föregående talarna hade ändå visat på skillnader som kvarstår i olika länders uppfattning om säkerhetsfrågor och –hot. Tydligast var kanske Henrik Lax, tidigare parlamentariker i Finland och EU, som hävdade att Ryssland i jämförelse med EU-länderna fortfarande bekymrar sig för klassiska geopolitiska hot som EU gett upp. Eftersom verklighetsbilden är olika blir också målen och metoderna för konflikthantering olika. Dessutom finns en ömsesidig brist på förtroende, som måste åtgärdas, bland annat genom intensiva kontakter på gräsrotsnivå.

Sven Hirdman, tidigare Sveriges ambassadör i Ryssland, påpekade att diplomati inte behöver vara bilateral – gör ni så gör vi så – utan kan fungera utmärkt genom unilaterala beslut. Till exempel kan en part skipa visumkraven utan att kräva att andra ska göra detsamma. Att unilateralt visa förtroende kan i längden öka förtroendet hos omgivningen.

Rolf Ekéus, ordförande för svenska OSSE-nätverket, gav en bakgrund till dagens säkerhetspolitiska situation i Östersjön och betonade att Ryssland ofta exkluderats och nu i väst har artiga men knappast vänliga grannar. Även han kommenterade bristen på förtroende och var en av flera talare som lyfte fram betydelsen av organisationen OSSE, där Ryssland är medlem, till skillnad från Nato, där Ryssland är en outsider.

Boris Pustyntsev, ordförande för Citizens' Watch och medlem av ryska människorättsrådet, gav en bakgrund med inifrånsperspektiv, om hur sovjetmedborgarnas ständigt låtsades följa alla möjliga och omöjliga lagar, men i praktiken bröt mot dem varje dag. Frihet och lag ses av tradition som oförenliga, och Pustyntsev menade att ryssarna när Sovjetunionen föll inte var redo att ta eget ekonomiskt och politiskt ansvar. Därför fanns behov av auktoritära ledare. Nu är dock Ryssland på väg in i vuxenlivet, och framtiden kan bli annorlunda, när en ny generation - den första "som aldrig blivit agad" - tar över. Redan nu, menade Pustyntsev, är Ryssland mer integrerat med resten av världen än någonsin tidigare, och isolering är emot beslutsfattarnas intresse.

I sina avslutande kommentarer konstaterade Gunnar Lassinantti att betydligt fler frågor finns på agendan i dagens säkerhetspolitiska forum jämfört med hur det var vid starten. Den säkerhetspolitiska agendan har som bekant vidgats till att innehålla även "mjuka" säkerhetsfrågor. Seminariet byggdes uppifrån och ner,

då de inledande passen handlade om övergripande frågor kring mer klassisk geopolitisk säkerhetspolitik, för att småningom övergår till så kallade mjukare teman, om bland annat miljöhot, korruption, organiserad kriminalitet i form av t.ex trafficking och olika samarbetsprojekt, bland annat gemensam sjöbevakning.

Flera talare poängterade vikten av kontakter på gräsrotsnivå mellan människor i olika länder. I forumets sista pass fick flera NGO:s möjlighet att berätta om sin verksamhet för exempelvis miljö och inklusion. Genusfrågorna hade ingen framträdande roll på seminariet, men nämndes vid flera tillfällen av framför allt de svenska talarna. Den svenska riksdagsledamoten Tone Tingsgård fokuserade i sitt anförande på just genusfrågor och såg det som ett framsteg att ingen av männen i publiken reste sig och gick ut. De frågor hon fick kom dock uteslutande från kvinnliga åhörare.

Susann Simolin
Informationsansvarig vid Ålands fredinstitut
Maj 2010